

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

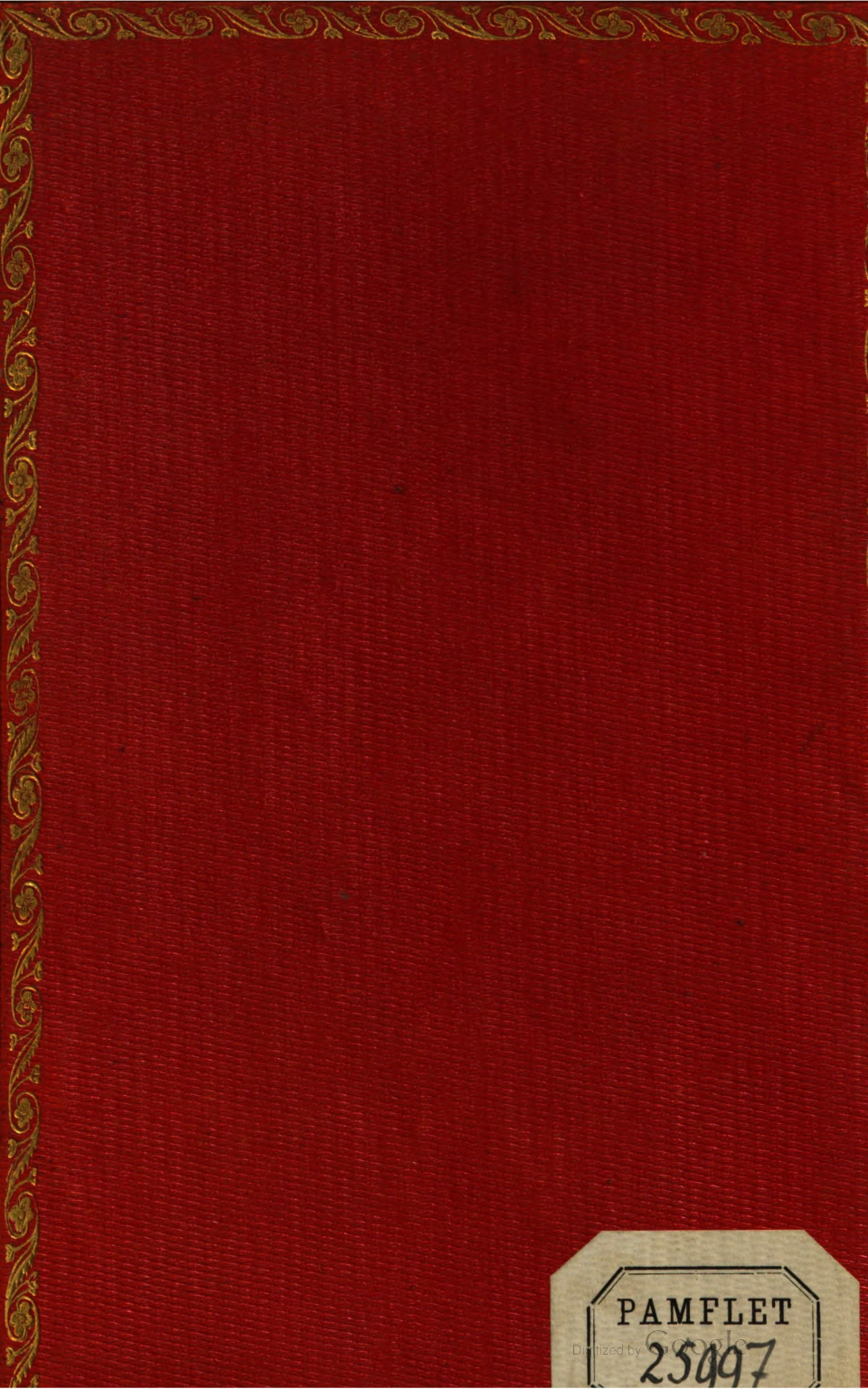
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

PAMFLET
Digitized by Google
25997

~~1885.~~

~~Geo Fz~~

1885
Geo. F. Z.

~

**DE
DOORNSTRUIK TOT KONING GEMAAKT.**

GELEGENHEIDS-LEERREDE

BIJ DEN

OPSTAND

DER

ZUID-BRABANDSCHE PROVINCIEËN,

NAAR

AANLEIDING VAN RIGTEREN IX: 8—15,

gehouden den 7 November 1830.

DOOR

R. O. AITTON,

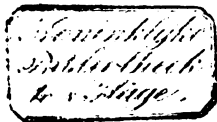
Predikant te Monster.

25997

**Te 's Gravenhage, bij
DE ERVE J. THIERRIJ EN C. MENSING EN ZN.**

1830.

Uitgegeven ten voordeele van het Fonds ter aanmoediging
en ondersteuning van de gewapende dienst in het
Koninkrijk der Nederlanden.

OPDRAGT.

Dit kleine offer zij, onder gunstige medewerking der Nederlanders, op het altaar des Vaderlands, door den Schrijver eerbiedig ter neder gelegd.

VOORZANG.

PSALM LXXIII: 1.

Ja waarlijk! God is Isrel goed,
Voor hen die rein zijn van gemoed:
Hoe donker ooit Gods weg moog wezen,
Hij ziet in gunst op Hem die vrezen,
Maar, ach! hoe wel mijn ziel dit weet,
Mijn voeten waren, in mijn leed,
Schier uitgeweken, en mijn treên,
Van 't spoor der godvrucht afgeleên.

GEBED.

Wij roepen tot U in den dag der benaauwdheid
o God! overeenkomstig de aanwijzing en uitnoodiging
die Gij zelf daaromtrent in Uw woord aan ons gedaan hebt.
Ja Heere! ons is het zeer bange van wege de
boosheid onzer vijanden, die alle banden van
wettig gezag verscheurd hebbende, toonen dat hun
in hunnen euvelmoed niets te heilig is,
dat zij geene regten der natuur en der volkeren,
noch des oorlogs, ontzien, maar het oproer en geweld
meer en meer zoeken uit te breiden.
Zouden wij niet vreezen voor die goddeloozen,
zouden wij niet beducht, zijn dat

de gevolgen van hunne boosheid voor ons land allerverschrikkelijkst kunnen worden? Doch Gij kunt helpen en verlossen, zoo dat wij met vertrouwen tot U opzien, en vrijmoedig, op grond van J. C. uwen Zoon, tot Uwen troon naderen. Uw arm is nog niet verkort, magtige God! waar van wij zoo menigmaal in ons Vaderland de redding en bescherming ondervonden hebben. Het is nog niet zoo lang geleden, het heugt ons allen nog, zoo vele wij tot jaren van onderscheid gekomen zijn, dat Gij ons dierbaar Vaderland deszelfs aanwezen terug gegeven, en in de rij der volkeren herplaatst hebt, dat Gij, toen de nood op het hoogste geklommen was, door de Fransche overheersching, voor ons en geheel Europa gestreden hebt van den Hemel. Zoudt gij ons dan nu weder overgeven aan eene nieuwe, ja veel grootere vernedering en onderdrukking dan wij nog immer ondervonden hebben? Zouden wij in de gevolgen blootgesteld worden aan de verschrikkelijkste rampen der regeringloosheid? Zouden al de akeligheden des oorlogs op den bodem van ons land worden overgebracht? Zou het met ons Vaderland en onzen Koning gedaan zijn? Wij gevoelen het: in de tegenwoordige omstandigheden is menschelijke hulp enkel ijdelheid, gaan wij den toestand van Europa na; nemen wij in aanmerking hoe in alle landen zich een booze geest tegen derzelver regering openbaart; vestigen wij onze aandacht op de onrust van eenen naburigen Staat, welke niet dan met moeite zijne onlangs daargestelde inrigting schijnt te kunnen handhaven, bedenken wij dat de handen onzer Bondgenooten in onderscheidene opzigten gebonden zijn, schoon er ook vooral tusschen eenige van hen, en ons Ko-

ninklijk Huis de naauwste betrekking bestaat, dan moeten wij met het innigste leedwezen bekennen, dat onze toestand, van die zijden beschouwd, zoo ongelukkig is, dat wij althans op geene spoedige en krachtadige hulp, van buiten, door menschen aangebragt, rekenen kunnen. Maar in dezen bangen nood bezwijkt ons daarom het harte niet als wij aan U denken, die de zegepraal der ongerechtigheid niet kunt gedogen. Ware het dat wij ons eenige verkeerde bedoelingen bewust waren, ware het dat wij schandelijke en strafbare aanslagen smeedden tegen het geluk van anderen, dat wij in onze eigene ingewanden wroetten, dan zouden wij ons moeten schamen, en Uwe hulp en bescherming niet durven inroepen. Doch neen! het is eene regtvaardige zaak welke wij gedrongen worden met alle kracht te verdedigen, het is de afwending van eene onafzienbare rij van ongelukken, die men over ons land tracht te brengen, waartoe wij van U smeeken, dat Gij de eendracht en rust in ons vaderland wilt bevestigen, dat Gij de bewijzen van moed, door de ingezetenen gegeven, met den besten uitslag wilt bekroonen, dat Gij de daden van edele opoffering, tot welzijn des lands, wilt dienstbaar maken, dat Gij aan de spitse onzer strijdende krijgslieden en vaderland-sche verdedigers wilt optreden, dat Gij de kans van den oorlog ten onzen beste wilt wenden. En nu, groote God! barmhartige Vader in den Hemel! zult Gij ons in deze hoop en verwachting op U beschaamd doen uitkomen? Zult Gij ons niet geven de wenschen en begeerten onzer harten, waarvan wij verzekerd zijn dat zij met uwen heiligen wil overéénkomen? Ja! dat weten, dat gelooven wij; door dit geloof zijn wij kalmen.

bedoord aan deze plaats uwer heilichheid ; in dit
geloof wachten wij thans van U eenen rijken ze-
gen, en met hetzelfde zeggen wij, gelijk altijd, tot
U, Onze Vader enz.

TUSSCHENZANG.

GEZ. CLXXI : 8, 11.

O gij, der vaders vast vertrouwen,
Hun hulp en toevlugt in 't gevaar!
Waar kan ons oog deez' grond aanschouwen,
Daar niet Uw almacht zichtbaar waar?
Geheel het oude Nederland
Was steeds een wonder van uw hand.

Red, schraag, versterk door uw vermogen
Wat eens uw hand gewrocht heeft, Heer!
En 't vaderland slaat dankbaar' oogen
Van nieuws op U, zijn' Redder weêr.
Zoo word' door voor- en nageslacht
Uw' naam de glorie toegebracht.

RIGTEREN IX : 8—15.

- 8 *De boomen gingen eens henen, om eenen Koning over hen te zalven: en zij zeiden tot den olijfbroom: Wees gij Koning over ons.*
- 9 *Maar de olijfbroom zeide tot hen: zoude ik mijne vettigheid verlaten, die God en de menschen in mij prijzen; en zoude ik henen gaan om te zweven over de boomen?*
- 10 *Toen zeide de boomen tot den vijgeboom: Kom gij, wees Koning over ons.*
- 11 *Maar de vijgeboom zeide tot hen: zoude ik mijne zoetigheid en mijne goede vrucht verlaten? en zoude ik henen gaan om te zweven over de boomen?*
- 12 *Toen zeide de boomen tot den wijnstok: Komt gij, weest Koning over ons.*
- 13 *Maar de wijnstok zeide tot hen: zoude ik mijnen most verlaten, die God en menschen vrolijk maakt; en zoude ik henen gaan om te zweven over de boomen?*
- 14 *Toen zeiden alle de boomen tot den doornenbosch: Kom gij, wees Koning over ons.*

15 *En de doornenbosch zeide tot de boomen:
 Indien gij mij in der waarheid tot eenen
 Koning over u zult, zoo komt, vertrouwt
 u onder mijne schaduwe: maar indien niet,
 zoo ga vuur uit den doornenbosch, en
 vertere de cederen des Libanons.*

Het gebruik van gelijkenissen, in de Schriften des Bijbels, bijzonder in het onderwijs van Jezus zoo gewoon, is in de boeken des O. V. wel niet geheel onbekend, maar toch niet even menigvuldig. Eerst in later tijd, en kort vóór de komst van Jezus hier op aarde, hebben de Joodsche leeraren zich daarvan begonnen te bedienen, welke gewoonte, zoo geschikt naar de vatbaarheid des volks, door Jezus overgenomen is, die naar de uitsteekende mate der Goddelijke wijsheid welke Hem was toebedeeld geworden, dat soort van zinnebeeldige inkleeding, van Godsdienstige en zedelijke waarheden, tot de hoogste volkomenheid gebragt heeft, waarin Hij door niemand ooit is overtroffen.

Onder die voorbeelden dan van deze leerwijze, die wij in de vroegere Schriften des O. V. aantreffen, is het verhaal in onzen Text een der weinige, en wij mogen daar gerust bijvoegen, het oudste van allen, gelijk de wijze der inkleeding der tegenwoordige gelijkenis reeds aanstonds den

eersten staat der kindsheid van het menschdom verraadt; zoo toch was men vroeger gewoon om boomen, dieren en andere voorwerpen in de zichtbare natuur sprekende in te voeren, ten einde daardoor den zinnelijken indruk van het te gevene onderwijs te bevorderen, bij menschen wier verstandelijke vermogens niet genoegzaam ontwikkeld waren, om vatbaar te zijn voor afgetrokkene redeneringen, gelijk wij op eene dergelijke wijze den kinderen gewoon zijn te leeren. Men noemt dit Fabelen, waarvan men in latere tijden ook tot onderwijzing van bejaarde en zelfs schrandere menschen een nuttig gebruik heeft weten te maken, zoo dat het met het goddelijk gezag, en de waardigheid van de boeken des Bijbels geenzins kan strijdig gerekend worden, dat wij daarin een verhaal aantreffen, hetwelk naar den aard der gewone onderscheiding meer onder de Fabelen, dan wel onder de gelijkenissen behoort gerangschikt te worden, mits men hierbij maar in het oog houde, dat men daaronder die beteekenis van dit woord zoo niet versta, waarin het later van een *leugenachtig berigt* gebruikt is.

1. Laat ik u het tegenwoordig verhaal uit het verband der geschiedenis verklaren, en de regte bedoeling van hetzelfde aantonen.

2. Om uit hetzelfde eenige nuttige lessen , naar het oogmerk der tegenwoordige leerreden , af te leiden.

1. Gideon , die , van wege zijn dapper gedrag in de vernietiging van het afgods altaar van zijnen vader , den naam van *Jerubbaal* gekregen had Rigt. 6 : 32. d. i. de man die met Baäl twist heeft durven voeren , liet bij zijnen dood , uit de onderscheidene vrouwen , die hij naar de gebruiken van die tijden , waarin de veelwijverij toegelaten werd , gelijktijdig gehad had , zeventig zonen na , en behalve deze nog eenen zoon , met namen *Abimelech* , uit een bijwif geboren , hoedanig soort van vrouwen geene zoo groote regten had als de andere , ofschoon het nogtans eene wezenlijke huwelijks verbintenis beschouwd werd te zijn , die met haar werd aangegaan. Deze *Abimelech* was het , die na den dood van zijnen Vader in opstand kwam tegen zijne halve broeders , en door de inwoners van *Sichem* geholpen , in welke stad hij geboren was , hen alle op denzelfden tijd van het leven beroofde. De bedoeling met deze schandelijke daad was niet anders , dan dat hij zich aan het hoofd der burgers van *Sichem* wilde stellen en zich de koninglijke waardigheid zocht aan te matigen , welke hij begreep niet te zullen kunnen bereiken , zoolang de overige kinderen van Gideon

leefden , die als echte zonen de naaste aanspraak hadden op de hoogste waardigheid des lands en op welke dankbaarheid des volks, aan hunnen vader verschuldigd , behoorde over te gaan. Doch het toeval wilde, gelijk daarvan meerdere voorbeelden in de geschiedenis zijn , dat een der kinderen van Gideon , aan de algemeene slagting van zijne broeders ontkwam. Dit was de jongste der 70 zonen met name *Jotham* die zich verstoken , of verborgen had , en nu vernomen hebbende dat *Abimelech* werkelijk zijne bedoeling bereikt , en tot Koning door de inwoners van *Sichem* uitgeroepen was , niet nalaten kon die menschen , van wege hunne ondankbaarheid aan zijnen Vader aan den dag gelegd , te straffen , en hun de gevolgen voor te stellen welke hunne daad , in de verheffing van *Abimelech* tot Koning , na zich zou slepen. Hij dan plaatste zich op den top van den berg Gerisim , in de nabijheid van de stad *Sichem* , waar hij de inwoners tot zich riep , terwijl hij zelf daar genoegzaam veilig was , om aan alle vervolging , en gevaar van gegrepen te worden , te kunnen ontkomen , en na vooraf volgens het slot der voorgaande verzen gezegd te hebben , *hoort naar mij gij burgers van Sichem , en God zal naar u horen , vestigt uwe aandacht op hetgeen ik u zal zeggen : dan zult gij mogelijk nog ondervinden dat God zich over U ontfermt als gij in uwten druk tot*

Hem roept , begon hij aldus : vs. 8 *de boomen gingen eens henen* , er was eens een' tijd dat de boomen heen gingen , of rondwandelden , gelijk menschen die het een of ander zoekende zich van de eene plaats naar de andere begeven , *om een' Koning over zich te zalven* , om aan zekeren boom de Koninglijke waardigheid op te dragen , in welke betrekking hij over de anderen zou heerschen. Gij bemerkt hier aanstonds den aard van het tegenwoordige verhaal , van eene wezenlijke gebeurtenis , van eene daadzaak , op de geschiedenis gegrond , ja zelfs van eene gebeurlijke zaak grootelijks onderscheiden. Alles wat hier gezegd was , is niet anders dan loutere verbeelding , daar er aan levenlooze voorwerpen in de natuur , hoedanige boomen zijn , daden worden toegeschreven die alleen aan levende en met verstand begaafde schepselen kunnen gezegd worden eigen te zijn , namelijk : niet alleen het gaan , maar vooral het redeneren , spreken , verkiezen en dergelijke. Met dit al kan de verbeelding die wij hier aantreffen , niet onder de laffe en onbeduide verhalen , die er van dezen aard gevonden worden , gerangschikt worden , maar onder een eenvoudig kleed wordt het belangrijkste en gewigtigste onderwijs voorgesteld , hetwelk er betrekkelijk de zaak , waarvan er gesproken wordt , bij mogelijkheid kan worden uitgedacht , zoo dat wij het verstand en schran-

der doorzicht van *Jotham*, die werkelijk de opsteller van dit verhaal schijnt geweest te zijn, moeten bewonderen, en hem beschouwen als een van Gideons zonen, die boven andere verdiend had met de koninklijke waardigheid bekleed te worden. In het eerst dan, zegt Jotham, deden de boomen in de daad eene verstandige keuze, daar hunne aandacht boven anderen hunner soort op *den olijfboom* gevestigd werd, en zij aan dezen voorsloegen, om met de hoogste waardigheid bekleed, het gebied over alle boomen uit te oefenen. Doch het was er zoo verre van daan, dat de olijfboom zich die keuze liet welgevallen, dat hij integendeel ronduit weigerde, daarmede genoeg te nemen, zeggende: *zoude ik mijne vettigheid verlaten die God en de menschen in mij prijzen, en zoude ik henen gaan om te zweven over de boomen?* Deze taal is nadrukkelijk en krachtig; hoezeer de olijfboom toch eertijds algemeen geacht, en wegens deszelfs nut geprezen werd, is genoegzaam bekend, zoodat het geene grootspraak behoeft gerekend te worden, wanneer die boom met zoo veel lof van zich zelve gewaagt. Vooral bediende men zich van de olie der olijven, bij de offerhanden, die ter eere der godheden, bij onderscheidene volkeren, op de altaren werden ontstoken, gelijk ook in de Mosaische godsdienst het gebruik daarvan zeer menigvuldig was, en onder

de menschen kon er geen grooter roem worden uitgedacht, dan met eene kroon van olijfbladeren, het zinnebeeld des vredes, te worden bekroond. Dit is het dat God en menschen hier gezegd worden in den olijfboom te prijzen; waarvan die boom verklaart geen afstand te willen doen, *om te zweven over de boomen*, eene zinnebeeldige uitdrukking waarmede het rustelooze opzigt, en zorg der koninklijke waardigheid wordt aangeduid. ' Schijnbaar, wil de olijfboom derhalve zeggen, zou ik met deze verheffing winnen, en mij voordeel doen, doch bedenk ik het wel, dan loopt het in den grond tot mijn verlies en nadeel uit. De middelen en de gelegenheid ontbreken mij dan, om mijnen tegenwoordigen roem te staven, en wat oogst ik daarvoor in? niets anders dan moeite en verdriet, ik zeg u dus vriendelijk dank voor uw aanbod. Nu wenden zich de boomen tot eenen anderen niet minder edel in zijnen soort, namelijk *den vijgeboom*, doch deze weigert insgelijks, en toont in de koninklijke waardigheid, hoe schitterend ook, geen welgevallen te hebben. Tot dat einde beroept hij zich op *zijne zoetigheid en goede vrucht*, eigenschappen van dien boom genoegzaam bekend, waarop hij te veel prijs stelt, om die voor eene betrekking te verruilen, waarover hij op eene gelijke wijze verklaart te denken als de olijfboom. Vervol-

gens valt de keus der boomen *op den wijnstok*. Maar ook door dezen worden zij op eene gelijke wijze afgewezen. Billijk beroept hij zich op *zijn* most, welke hij zegt *dat God en menschen vrolijk maakt*, daar er van den wijn, insgelijks bij godsdienstige maaltijden en offers, zoo wel als bij andere plegtige feestmalen, gebruik gemaakt werd, welk geluk de wijnstok bij uitnemendheid genietende, te hoog verklaart te achten, om daarvoor de geringe belooning der koninklijke waardigheid te verruilen. Eindelijk weten de boomen niet hoe zij hun plan zullen bereiken, daar zij door de voornaamste uit hun midden afgewezen zijn; door den drang genoodzaakt, wenden zij zich dan tot een minder soort niet alleen, maar gelijk wij denken moeten, om alle nijd en jalousie die er anders tusschen onderscheidene zou kunnen ontstaan, vóór te komen, wordt eenparig besloten, de minste en geringste van alle boomen, een gewas dat naauwelijks den naam van eenen boom kan dragen, deze koninklijke waardigheid toe te kennen, namentlijk de *doornbosch* of *struik*. Gij kunt u verbeelden M. H., hoe dat verachtelijk heester met die keus ingenomen was; naauwelijks tot hiertoe eenige opmerkzaamheid waardig gekeurd, wordt het nu met de grootste onderscheiding begroet. Daarmede instemmende, laat die struik zich dien rang welgevallen, doch doet

ook tevens zulk eene taal hooren, waaruit het blijkbaar is, wat treurig lot den boomen door deze keus te verwachten staat; het is namelijk de taal der hoogmoed en ijdele zelfverheffing, hoedanig wij gewoon zijn te vernemen uit den mond van menschen, die vroeger tot de laagste en geringste standen der maatschappij behoort hebbende, nu door zeker onverwacht toeval, in aanzien gekomen zijn, die de doornstruik spreekt. *Indien uw keus in waarheid is*, zegt hij, wanneer gij mij meent, *zoo kom dan*. Hier hebben wij aanstonds, de eigenlijke gezindheid die den struik toonde te bezielen, de overige boomen hadden getoond den omvang der koninklijke werkzaamheden en pligten regt te kennen, door te spreken van een *zweven op de boomen*. Maar deze lage en verachtelijke struik is onbekend met die hooge pligten, bemint te zeer zijne rust, om daaraan iets op te offeren. Hij wil van zijne plaats niet afgaan, maar vordert dat de overige boomen tot hem zullen komen, wanneer zij iets hebben. En wat zal dan hunne belooning zijn? Zij zullen zich dan kunnen *vertrouwen onder zijne schaduw*. — Stelt u nu hierbij in uwe gedachte voor, wat de schaduw van een' doornstruik is. Hoe gering en onbeduidend! dan gevoelt gij aanstonds dat de boomen weinig voordeel van zulk eene bescherming zouden kunnen genieten, terwijl de doornstruik daar-

mede nogtans grootelijks ingenomen is, en zich daarop beroemt als eene zaak van het uiterste gewigt. Doch bovendien vertoont zich hierbij de ruwe en wreede geaardheid van dezen nieuwen boomen koning, van welken niet alleen geene voordeelen, maar zelfs de grootste nadelen te wachten waren. Immers, zoo zegt de struik, *indien gij* van achteren met daden toont dat *gij mij misleidt*, wanneer ik in eenig, zelfs het minste geval bespeure dat *gij mij ontrouw wordt*, *zoo zal een vuur van mij uitgaan en u allen verteeren*, tot zelfs de hoogste en aanzienlijkste der boomen, de cederen van den Libanon, die van de ervaring van mijn toorn en ongenoegen niet verschoond zullen blijven.

Ziedaar de inhoud van het tegenwoordige verhaal. De toepassing daarvan is duidelijk, en wordt door Jotham zelf, vs. 19 en 20 gemaakt. Wij moeten ons namelijk hierbij niet voorstellen, dat er in het hart van Jotham een heimelijke wrevel over de miskenning van zijn persoon, en de verwerping van zijn geslacht heeft gehuisvest, als wel veel meer een ongenoegen over de schandelijke ondankbaarheid des volks, gepaard met eene innige droefheid over het treurig lot, hetwelk hetzelfde te wachten stond. Wat toch de eigenlijke begrippen van Jotbam aangaande de hooge betrekking der koninklijke waardigheid betreft, zoo blijkt het uit alles ten duidelijkste, dat hij voor

zich geene de minste begeerte gevoelde om daartoe te geraken. Hij wilde liever als een vergeten burger, gelijk men dit noemt, blijven leven, dan de voordeelen van dien stand deelen, en zijne genoegens daarvoor opofferen. Gaarne gunde hij aan anderen de eer en de onderscheiding om tot die waardigheid geroepen te worden. Daarin zag hij niets dat hem kon bekoren, en hoe zou hij dan eenen ander de verheffing tot dat gezag misgund hebben. Onder alles bleef hij dezelfde die hij was; hij verloor daarbij geene van zijne persoonlijke hoedanigheden, waarvan hij zich de eigene waarde zoo zeer bewust was, dat hij in de toekomst zich verzekerd hield daaraan genoeg te zullen hebben: doch zag hij op het door eene ondankbare, en ligtzinnige menigte gehoudene gedrag; dan ja is het niet te miskennen, dat het verdriet daarover zijnen geest gescherpt heeft, om door middel van eene vernuftige vinding aan het volk voor te stellen, hoe het nu tot het ongelukkigste uiterste gekomen was. Dan kon hij niet nalaten, te doen gevoelen, welk een leed er daarover in zijnen boezem omging, dat het land van alle die edele zonen van Gideon was beroofd, die in den geest, en met de belangstelling van hunnen vader alles zouden hebben aangewend, om het geluk des volks te volmaken en te bevestigen.

Hier kwam verder bij, eene diepe verontwaardiging van Jotham over den persoon van

Abimelech, en openlijke erkenenis van het verachtelijke van zijn karakter en bestaan. Indien de keuze des volks nog op eenen anderen, een beter en geschikter persoon dan deze, buiten het geslacht van Gideon ware gevallen, zouden wij ons met zekerheid moeten voorstellen, dat *Jotham* zich op deze wijze niet zou hebben uitgelaten. Wel verre van dan eenig misnoegen te laten blijken, zou hij stil gezwegen en zich onthouden hebben om het volk verwijtingen te doen over het door hetzelfde gehoudene gedrag. Maar nu kon, nu mogt hij zijn misnoegen over de gedane keuze des volks, gepaard met de voorstelling van de verschrikkelijke rampen die daaruit voor hetzelfde zouden voortvloeijen, niet verhehlen. Het volk had, gelijk hij begreep, geene de minste rede om zich te verblijden over de verhooging van *Abimelech* tot koning, het had geen grond om iets goeds van die nieuwe verbindtenis te verwachten. De lage en verachtelijke gezindheid van *Abimelech* strekte integendeel tot eene stellige verzekering, dat men spoedig in omstandigheden zou geraken, welke de treurige gevolgen der tegenwoordige onberadenheid en verwerping van het eigenlijke huis van Gideon aan het land en volk kenbaar zouden doen worden. Daaraan denkende, bloedde het hart van *Jotham*. Hoe treurde hij over zijn dierbaar vaderland en landgenooten als hij zich voorstelde, dat overheer-

sching en geweld de kenmerken zouden zijn , waar-
 door zich Abimelech's regering zou onderscheiden.
 Hij , die geringe en niets waardige persoon , was
 niet in staat op eene andere , dan deze wijze te
 kunnen heerschen. In plaats dat anders dat
 land , overvloeiende van melk en honig , een
 gelukkig land zou gebleven , en meer en meer
 geworden zijn , waarvan de inwoners onder hun-
 nen wijnstok en vijgeboom hadden kunnen rus-
 ten , zoo zou het nu , dit voorzag Jotham als
 zeker zullende gebeuren , zoo zou het nu een
 tooneel van brand , moord en verwoesting worden.
 Hét kostbaarste en aanzienlijkste zou daarin niet
 worden gespaard. Zonder onderscheid van per-
 soon of stand , zou Abimelech alle inwoners op
 dezelfde hem eigene ruwe , en moorddadige wij-
 ze ombrengen ; geene , zelfs niet de geringste voor-
 regten zoude het volk daarbij ten deele vallen ,
 en indien het in den uitersten nood de toevlugt
 al tot dengenen zou trachten te nemen , dien het
 tot eenen beschermer en verdediger gekozen had ,
 zou het op eene jammerlijke wijze worden te
 leur gesteld , gelijk iemand die eene veilige
 schuilplaats onder een' doornstruik zoekende ,
 niet dan gewond en bebloed daar van terug keert.
 Zoo jammerde Jotham , en loosde zijne ziel de
 luidste klachten. Het was eene waarschuwing
 niet alleen , neen ! het was eene dadelijke aan-
 kondiging van het schrikkelijkste onheil , waar-

in hij wenschte dat God de ongelukkigen niet geheel aan hun eigen lot mogt overlaten, maar waarvan hij de noodzakelijkheid om daarop te letten toch ten ernstigste aanbeval.

De geschiedenis heeft dan ook van achteren de waarheid van dit aangekondigde onheil bevestigd. Het duurde toch niet lang, of de inwoners van Sichem werden de regering van *Abimelech*, die in geen en deele aan hunne verwachting voldeed, moede, en het getal der misnoegden nam van dag tot dag toe, zoo dat het volk zich van deze overheersching zocht te ontslaan. Maar naauwelijks kwam dit ter ooren van *Abimelech* door middel van zijnen bevelhebber, of hij maakte zich gereed om de inwoners van Sichem te straffen, hetgeen hij dan op zulk eene wijze deed, dat hij die stad ingenomen hebbende, al wat daar in was doodde, en de stad afbrak, welke hij vervolgens met zout liet bezaaijen, waarmede hij waarschijnlijk op de omkeering der steden in het naderhand genoemde *zoutdal* zinspeelde. Daarna begaf hij zich naar het kasteel van Sichem, waar een groot gedeelte der inwoners vóór den gepleegden moord in de stad heen gevlugt waren, en dit met zijne krijgsbenden omsingeld hebbende, bragt hij van alle kanten, zelfs met eigene handen, hout aan, hetwelk in den brand gestoken zijnde, alle vlugtelingen door het vuur omkwamen.

Kunt gij u na dit alles een geschikter, maar ook tevens verschrikkelijker voorbeeld ter waarschuwing voorstellen, om de belangen des lands niet aan ongeschikte en onwaardige menschen toe te vertrouwen. Laten wij als zoodanig ter onzer leering verder hier over nadenken.

II.

1. Wij leeren hier, hoe veel billijken prijs wij moeten stellen op een waardig en voor het algemeen welzijn nuttig hoofd des bestuurs.

2. Dat wij den Vorst des lands van wege zijne zorg en moeite behooren te eerbiedigen.

3. Dat wij op onze hoede moeten zijn tegen alle hoogdravende, maar listige beloften die andere geven, om daardoor het volk aan hunnen invloed ondergeschikt te maken.

Een waardig, en voor het algemeen welzijn nuttig hoofd des bestuurs, verdient op den hoogsten prijs gesteld te worden. Gaan wij slechts na, hoe veel er voor een land van afhangt, door welken persoon het geregeerd wordt, zouden wij dan onverschillig kunnen zijn omtrent het karakter en de hoedanigheden van den zoodanigen? neen! indien het waarheid is, gelijk de Bijbel zegt, dat er geen grooter ongeluk voor een land kan worden uitgedacht, dan *dat deszelfs Koning een kind is*, waarvan het lot vooral in de Oostersche alleenheerschings aller-

treurigst moest zijn, dan kunnen wij in tegenoverstelling daarvan veilig besluiten, dat het grootste geluk des lands door het schrandere verstand des Vorsten, door zijne braafheid, en zucht voor het algemeen welzijn ontstaat; dan kan het niet anders, of het moet een land in allen opzichte welgaan, wanneer de teugels des bewinds in de handen van zulk eenen zijn, die met de meestmogelijke geschiktheid den besten wil paart, om alles te doen, wat dienen kan ter bevordering van het belang der bijzondere ingezetenen. Geen wonder dan ook M. H.! dat het oog van alle personen die eenige liefde voor land en volk gevoelen, ofschoon voor het overige hunne bezittingen veel of minder zijn, voornamelijk gevestigd is op hem die zich aan het hoofd van den staat bevindt. hoe verblijdt zich ieder waar vaderlander, als hij in hem den zoodanigen aanschouwt op wien hij gevoelt zijn vertrouwen volkomen te kunnen stellen. Ja! die gedachte alleen dat de Vorst in zijn persoon en hooge bedieningen de roem is der maatschappij, geeft eene zedelijke kracht en invloed, waarvan wij de gevolgen bij ons zelve duidelijk ondervinden, en waarvan wij niet nalaten kunnen in de toekomst alles goeds te verwachten. Maar vooral in tijden van druk en tegenspoed, wanneer een Staat met rampen en onheilen te worstelen heeft, hangt er alles van af, wie het is

die hetzelfde regeert, aan wien de maatregelen tot bescherming en verdediging zijn toevertrouwd, van wien wij hopen moeten dat hij alles in het werk zal stellen om dreigend leed met beleid en kracht aftewenden. En zullen wij dan in den tegenwoordigen toestand, daar ons dierbaar Vaderland op eene jammerlijke wijze verontrust is door eenen inwendigen opstand, ons niet grootelijks verblijden wanneer wij letten op den persoon van onzen Koning, zullen wij in staat zijn om ons geluk regt te kennen, daar hij met den edelsten geest beziel, als een der waardigste Vorsten moet worden beschouwd? Hij die zoo veel aanspraak heeft op onze achting en toegenegenheid, ondervinde die dan ook in de ruimste mate daardoor, dat wij met Hem en zijne regering, vooral in de tegenwoordige dagen de hoogste ingenomenheid aan den dag leggen. Wie is er, onder wien ons land gelukkiger zou kunnen zijn en worden, wie, van wien wij kunnen verwachten dat hij de zaken beter, met meerdere getrouwheid, en belangstelling in eenen gelukkigen uitslag zal besturen? Hij was het, aan wien wij dankbaar moeten erkennen, dat wij Hem de grondvesting van onzen Staat verschuldigd zijn, dien wij als den eersten Willem hebben begroet. Die nu sedert den tijd dat wij van de Fransche overheersching ontslagen zijn, onophoudelijk zoo veel

gedaan heeft, dat wij het hem nooit vergelden kunnen wat hij voor ons was en deed. Of is het zijne schuld, is het door zijn toedoen, heeft Hij er de hand in gehad, dat eenige verachtelijke en ondankbare oproerlingen het land verontrust, en stille ingezetenen van Hem afkeerig gemaakt hebben? Heeft Hij niet integendeel alle weldaden, in ruime stroomen, ook op die gedeelten des lands uitgegoten, waardoor Hij nu zoo ondankbaar miskend wordt? En wij, zullen wij, die in gelijke voorregten hebben gedeeld, nu onze ondankbaarheid daarbij voegen, Hem alzoo het leed dat zijn hart doorboort vermeederen, en op zijn hoofd doen nederkeeren, waardoor de koppen der muitelingen behoren gestraft te worden? Neen! verre zij van ons zulk een gedrag, waardoor wij ons aan de schandelijkste miskenning van onze verplichting zouden schuldig maken.

2. Doch behalve dat waardige Vorsten op den hoogsten prijs moeten worden gesteld, uit hoofde van hunne bijzondere hoedanigheden, waardoor zij het geluk des lands bevorderen, moeten wij hen ook in die betrekking met eerbied beschouwen van wege de zorg en moeite die er aan dien hoogsten rang in de maatschappij verbonden is. De koninklijke waardigheid heeft voor den oppervlakkigen beschouwer niets anders dan loutere bekoorlijkheid. Hoe prachtig

zijn de palcizen die de Vorsten bewonen, hoe kostbaar is hun huisraad, hoe schitterend hunne hofhouding. De keurigste en zeldzaamste lekkernijen komen dagelijks op hunnen tafel, zij behoeven slechts met het oog te wenken en een ieder beijvert zich om hen te verstaan. Wanneer zij spreken dan gehoorzaamt het gansche rijk. Geen wonder M. H.! dat er vele menschen zijn die het lot van eenen Koning benijden, die wanen dat er geene gelukkiger menschen op den aardbodem zijn dan deze, en die alles zouden willen geven wanneer zij maar eenen korten tijd, ja eenen enkelen dag of avond, dat geluk konden genieten hetwelk altijd des Konings deel is, zoo als de geschiedenis van vroegere tijden ons daarvan een voorbeeld heeft nagelaten. Maar M. H.! het zijn in den grond niet anders dan dwaze en onverstandige menschen die dus denken. Zij laten zich door den indruk van het ongewone wegslepen, terwijl zinnelijke genietingen, hoe groot en streelend ook op zichzelf, op den duur even weinig bekoren als andere vermaken, waaraan wij dagelijks deel nemen. Integendeel het veroorzaakt niet zelden walging en afkeer, altijd zijn leven binnen de muren der paleizen onder het genot der uitgezochtste zinnelijkheid te moeten doorbrengen; van waar anders zoo vele voorbeelden van Vorsten, die de opene lucht in te ademen, om zich in den kring van burger-

lijke huisgezinnen te begeven, als gewone menschen begroet te worden, niet slechts nu en dan tot vermaak, maar bijna dagelijks het ware genot des levens beschouwen? doch bovendien: letten wij op den wijden omvang der werkzaamheden en pligten die er aan den koninklijken stand verbonden zijn, wie is er dan niet, die van het gewigt daarvan doordrongen, elken Vorst in zijn hart meer beklagt dan benijdt. Aan het hoofd des bestuurs geplaatst, moeten alle belangen door hem bewogen, alle zaken van eenig gewigt tot zijne kennis gebragt worden, is de kring van zijne bezigheden zoo groot, dat hem naauwelijks eenige oogenblikken rust en verademing overschieten, leeft hij met een woord niet voor zichzelf, neen hij geniet in de daad weinig of niets van die genoegens, die het leven van andere menschen zoo zeer veraangenamen; maar zijn leven kan niet anders, of moet voor zijne onderdanen zijn, en is hij verplicht, van zijnen kant vrijwillig afstand te doen van al datgene, waarnaar alle menschen zonder onderscheid haken, om gebukt te gaan onder den moeilijksten last die zijne schouders drukt. En dit is nu nog maar alleen datgene, hetwelk wij ons in gewone tijden, in dagen van vrede en welvaart des lands, van het gewaande geluk der Vorsten moeten voorstellen. Maar komt daar bovendien nog bij, dat een rijk door uitwendige vijanden wordt aan-

gevallen , of door inwendigen twist verontrust wordt , wie is er dan , die den toestand en het lot van eenen koning niet ten diepste beklagt. Wat wij toch gevoelen van al het leed , en de akeligheid des oorlogs , dat gevoelt een koning , de vader des lands , de vader van zijne kinderen dubbel , dat grieft hem tot in het binnenste van zijne ziel. Met de gedachte daaraan staat hij 'smorgens op , en begeeft hij zich des avonds naar zijne legerstede. Dit berooft hem over dag van alle genoegens ; zoo zelfs , dat die van zijn huisgezin en dierbaarste betrekkingen niet door hem van goeder harte kunnen worden gesmaakt.

- Zóó zeggen wij dikwijls tot elkander , wanneer wij den zich meer en meer uitbreidenden invloed van den opstand onzer dagen vernemen , en de rampen die daardoor aan het rijk en de ingezetenen veroorzaakt worden , en wij zeggen het te regt ; wat moet de koning daaronder niet lijden ? hoe zal dit weder een nieuwe slag voor zijn hart zijn , die het welzijn des lands zoo zeer behartigt ? Waarbij eindelijk nog komt , dat hij , als het hoofd des staats , diegene is , waarop alles menigmaalen voornamelijk schijnt gemunt te zijn , zijne regering , tegen welke men zich verzet , of hij althans in onderscheidene omstandigheden regtstreeks is betrokken. Zóó wenden zich de ongelukkigen tot hem , op denzelfden tijd als er van den kant der strafbare muitelingen aanzoeken bij

hem gedaan worden om in hunnen opstand beter te kunnen slagen, en hunne schandelijke woelingen met eenen gelukkigen uitslag bekroond te zien. Zóó komen somtijds tot hem op hetzelfde oogenblik verjaagde vlugtelingen, en wreede vervolgers, met het gelaat van kinderen des vredes, maar met het hart van roofzuchtige wolven. Wat dunkt u dan na dat alles M. H.! Neen, gij twijfelt er geen oogenblik meer aan, eerbied zij den vorst des lands, van wege zijne zorg en moeite.

3. Maar eindelijk ook; niet minder afkeer van alle ongeschikte en onwaardige menschen, die zich van hoogdravende doch listige beloften bedienen, om het land en volk van zich afhankelijk te maken. Zóó toch heeft ons de geschiedenis door alle tijden heen geleerd, en bevestigt ons de ondervinding nu nog dat zij handelen, welker eenig doel het is, om zich het hoogste gezag aan te matigen, en die onder het voor-geven van niets anders te bedoelen dan het geluk des volks en het heil des lands te bevorderen, in den grond hunne eigene grootheid en belang in het oog hebben. Gij hoort hen breed opgeven van hunne vaderlandsliefde, zucht naar vrijheid, herstelling van regten, afschaffing van belastingen, en dergelijke zaken meer, die de hoofden van eene onkundige en ligtgeloovige menigte op den hol brengen, en wat is er, van achteren beschouwd, ik vraag

niet doorgaans maar altijd, van die schoon klinkende woorden? Ja juist het tegenovergestelde van dat gene hetwelk die beloften inhielden. Voor vrijheid ontvangt gij onderdrukking. Voor orde verwarring en voor vermindering van lasten, mergelt men u uit, zoo dat u naauwelijks de laatste druppel bloeds overgelaten wordt. Ware het anders mogelijk? M. G! Wat soort van menschen is het, die zich op zulk eene wijze opwerpen, en aan het hoofd des bestuurs plaatsen? zijn het de steunpilaren van den staat? zijn het geachte en aanzienelijke burgers? neen! de zulke die of verachtelijk zijn van wege hunne te voren gehoudene levenswijze, of die niets te verliezen hebben, en nergens anders op hopen dan om een' goeden buit voor zich en hun geslacht weg te dragen. Zullen wij ons dan met de zoodanige vereenigen, die zich reeds geschaard hebben in de gelederen van die gewaande vrijheidsgezinden? neen daar voor beware God ons, en onze kinderen! Onze kinderen zeg ik: ja! M. G. alles wat ons het dierbaarste is in ons Vaderland tot de laatste geslachten na ons, in deze heilige erf onzer vaderen! Welk een verschrikkelijk ongeluk zou ons boven het hoofd hangen, indien wij zoo onverstandig waren om slechts ook maar gedeeltelijk met hen te heulen, die hunne magt alleen van oproer ontleenen, en niet anders dan den ondergang der groo-

ten benevens armoede en ellende van alle standen met zich mede voeren? Stelt u daarvan in de toekomst niets goeds voor; het uiterlijk gelaat van zulk eene overheersching is genoeg om ons schrik aan te jagen, en onze leden van koude te doen verstijven, en indien het eens daartoe bij ons kwam dan zou er een vuur uitgaan uit den doornstruik, en alles verteeren; dan zou ons nageslacht, op de puinhopen van ons land, den kreet der verontwaardiging over ons doen opstijgen, en onze nagedachtenis zou tot eene eeuwige schande verstrekken. Doch neen! Zoo verre willen wij het niet laten komen, en God die het weet dat wij eenen anderen zin hebben, dat wij met eenen beteren geest bezielde zijn, zal dit niet toelaten. Sterken wij ons maar in Hem, bij eene getrouwe aanwending van al dat gene hetwelk onze hand zal vinden om te doen, ten einde het Vaderland bij te staan, en de regering van onzen Koning te bevestigen, dan zal hij ook van zijnen kant zijn woord en zijne beloften gestand doen, waarvan wij in alle de geschiedenissen de ondervinding hebben. Ps. 137 v. 15. *Het zwaard der goddeloozen dringt in hun eigen hart, en hunne bogen springen in stukken. Amen.*

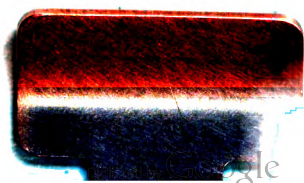
N A Z A N G.

GEZ. III : 6.

Wij zegenen, o Heer! uw goedheid al den dag!
Geef, dat eeuw in eeuw uit ons lied u loven mag,

Geef, dat we bij uw komst onstraflijk wezen mogen!
Ontferm, ontferm U, Heer! toon ons uw mededoogen!
Op U steunt onze hoop, o God van ons vertrouwen!
Zij worden nooit beschaamd, die op uw goedheid bouwen.

Gedrukt te 's Gravenhage, bij A. D. SCHINKEL.

gle

